

Les competències lingüístiques dels universitaris

Núria Alturo

Filòloga

Professora de la Universitat de Barcelona

<http://competenciescomunicatives.blogspot.com>

Les competències lingüístiques dels estudiants preocupen en tots els nivells educatius. L'informe PISA i la proposta (desafortunada) de reduir les hores de llengua als instituts van aparèixer en un context de reflexió sobre l'adquisició insuficient de les competències lingüístiques en l'educació preuniversitària. Al mateix temps, les universitats oferiran els propers anys nous títols de grau i de postgrau que, per decret, hauran de garantir l'assoliment de competències transversals, incloses les lingüístiques.

S'ha parlat molt, darrerament, del requisit del coneixement de l'anglès en les titulacions universitàries. Però les competències lingüístiques inclouen altres habilitats a més del domini d'una llengua estrangera. De fet, quan ens lamentem dels dèficits de comprensió lectora i de redacció dels estudiants estem parlant sobretot de competències lingüístiques en la llengua pròpia: els estudiants que arriben a la universitat *tenen* competències lingüístiques bàsiques en català i en castellà, que els permeten moure's amb comoditat en les situacions comunicatives de la vida quotidiana; però, en molts casos, aquests estudiants *no tenen* un control suficient de les competències lingüístiques específiques que requereix la formació superior, que estan lligades al domini del pensament crític i de l'estratègia discursiva. D'altra banda, les competències lingüístiques generals que posseeixen els estudiants són molt irregulars: no només quant al grau d'assoliment d'aquestes competències per part d'estudiants diferents, que és molt divers; sinó també pel que fa a les facetes de l'escriptura, o de l'oralitat, que un mateix estudiant és capaç de gestionar. A més, molts han fixat un estil discursiu defectuós, i no han adquirit recursos per a la valoració autònoma i la millora constant dels textos propis.

La voluntat política de resoldre aquest problema hi és: el Real Decreto 1393/2007, de 29 d'octubre, que estableix l'ordenació dels ensenyaments universitaris oficials, determina que els nous titulats han d'assolir, entre d'altres competències bàsiques, les que es demostren amb l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes, a més de l'habilitat de transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic especialitzat i no especialitzat. Es pretén, doncs, garantir l'assoliment de les habilitats lingüístiques (instrumentals) i el d'altres competències comunicatives (instrumentals, interpersonals i sistèmiques) a què dóna accés el domini de la llengua.

Tanmateix, no sembla que, entre els professors universitaris, hi hagi un acord generalitzat sobre el paper que ha de tenir la formació en competències lingüístiques en els nous títols de grau i postgrau. Per alguns és un problema dels estudiants, no de la universitat; per d'altres, és una realitat incòmoda, que voldrien que es resolgués, però no amb el cost de perdre crèdits de docència de les competències específiques; uns altres tenen la sensació que parlar de competències transversals suposa un retrocés en la qualitat de l'educació universitària, que s'hauria de preocupar exclusivament del coneixement especialitzat.

Jo sóc dels qui pensen que la universitat ha de garantir l'assoliment de competències comunicatives, i que fer-ho no perjudica (sinó tot el contrari) la qualitat de la formació

especialitzada. Les competències comunicatives són un instrument de treball per a l'estudiant i el futur professional. Ni més ni menys que això. Si s'han assolit no es noten, i el que destaca són les competències específiques de l'àmbit de coneixement (la història, la física, l'economia, la filologia, la medicina, la psicologia...). Si no s'han assolit, amaguen el coneixement especialitzat: un bon químic deixa de "ser-ho" si no és capaç de comunicar les seves idees.

La universitat ha d'identificar les competències lingüístiques dels estudiants que arriben a les seves aules, ha de definir les competències que s'han d'assolir al final de la titulació, i ha de dissenyar els sistemes de formació i de control que siguin necessaris. Fer que l'estudiant adquireixi competències òptimes suposa, inicialment, fer-lo conscient dels mals hàbits d'expressió i de comprensió generals que ha automatitzat i dotar-lo de recursos perquè sigui capaç, per ell mateix, de trencar aquest automatisme. Més endavant, quan coneix millor els àmbits comunicatius de l'especialitat, se l'ha d'ajudar, si cal, a adaptar les seves competències lingüístiques generals a les particularitats de la professió per a la qual s'ha format. Com s'integrarà això en els nous títols universitaris està per veure. Els referents són molts i fàcils d'adoptar. Només cal la voluntat de fer-ho.